

Samenvatting HOOP 2.0

Mario Braakman

Inleiding

Het landelijke opleidingsplan psychiatrie (HOOP 2.0) is met ingang van 1 januari 2016 van kracht. Er is geen overgangsregeling. HOOP 2.0 is dus zowel van toepassing is voor aios die ná 1-1-2016 starten met hun opleiding alsook voor alle aios die al vóór deze datum hun opleiding zijn gestart.

HOOP 2.0 is een competentiegericht opleidingsplan: de opleiding is gericht op het bereiken van de door het CGS vastgestelde algemene competenties en de door de NVvP vastgestelde specialismegebonden competenties.

Structuur van de opleiding:

- De duur van de opleiding bedraagt viereneenhalf jaar.
- De opleiding bestaat uit de volgende verplichte onderdelen:
 - a. tweeëneenhalf jaar algemene psychiatrie
Hoewel het grootste deel van het algemene deel zal bestaan uit stages bij volwassenen kunnen ook stages gevolgd worden bij kinderen, jeugdigen of ouderenpopulaties.
 - b. twee jaar in één van de volgende drie aandachtsgebieden:
 - i. de volwassenenpsychiatrie
 - ii. de kinder- en jeugdpsychiatrie
 - iii. de ouderenpsychiatrie
- In het aandachtsgebied verricht de aios patiëntenzorg geheel of grotendeels binnen de patiëntenpopulatie van het betreffende aandachtsgebied.
- Het aandachtsgebied wordt bij voorkeur na het algemeen deel van de opleiding gevolgd, maar het staat de opleider vrij hiervan (deels) af te wijken.
- Gedurende de opleiding is de aios werkzaam binnen de directe psychiatrische patiëntenzorg en ontwikkelt deze diens competenties binnen de volgende vijf thema's:
 - a. psychiatrische diagnostiek;
 - b. biologische behandeling;
 - c. psychologische behandeling;
 - d. omgevingsinterventies;
 - e. soma en psyche.
- De aios mag gedurende ten hoogste één jaar stages volgen die niet de directe patiëntenzorg betreffen maar wetenschappelijk onderzoek of beleidspsychiatrie en wel maximaal 6 maanden in het algemene deel van de opleiding en maximaal 6 maanden in het gekozen aandachtsgebied.
- Gedurende de gehele opleiding is de aios ten minste één jaar en ten hoogste drie-en-een-half jaar werkzaam in een klinische setting en ten minste één jaar en ten hoogste drie-en-een-half jaar in een ambulante setting.
- In het algemene deel of in het aandachtsgebied volgt de aios een stage (maximaal 12 maanden) in een behandelcontext die gekenmerkt wordt door spoedeisende psychiatrie, en een stage (maximaal 12 maanden) in een behandelcontext die gekenmerkt wordt door consultatieve psychiatrie.
- Het is gewenst dat iedere aios minimaal één stage in het algemeen of academisch ziekenhuis en één stage in een GGZ-instelling volgt.

Leermiddelen

- Het individuele opleidingsplan (IOP)

De aios houdt gedurende de opleiding een individueel opleidingsplan (IOP) bij. Het IOP vormt de inhoudelijke planning van de onderdelen van de opleiding en omschrijft hoe de aios de benodigde competenties zal gaan halen.

- Stage

Tijdens de stage wordt de aios gesuperviseerd en beoordeeld door de leden van de opleidingsgroep.

- Supervisie

De supervisor is de behandelend psychiater van de werkplek waar de aios stage loopt, en is lid van de opleidingsgroep. In structureel overleg (richtlijn: één uur per week) bespreekt de aios diagnostiek en behandeling van de patiënten met de supervisor.

In de klinische en ambulante context onderzoekt de supervisor ten minste eenmaal ook zelf de patiënten van de aios samen met de aios, en verder zo vaak als de aios of de supervisor dit nodig acht. Nieuw opgenomen patiënten worden binnen 24 uur door de supervisor of diens dienstdoende waarnemer onderzocht, bij voorkeur in aanwezigheid van de aios.

- Mentoraat

De aios voert geregeld mentorgesprekken over zijn persoonlijke en professionele ontwikkeling met een psychiater. Het mentoraat wordt in ieder geval *in tijd* van de supervisie gescheiden, maar liefst ook *in persoon* van supervisor. De frequentie van de begeleiding door de mentor: één uur per twee weken (individueel of in groepsvorm).

- Supervisie psychotherapie

Vanaf het begin van de opleiding voert de aios zelfstandig psychotherapeutische behandelingen uit binnen meerdere psychotherapeutische referentiekaders, waarbij minimaal één langdurige, onder supervisie. De psychotherapeutische behandelingen worden gesuperviseerd door psychiaters, psychologen en/of psychotherapeuten die bekwaam zijn op het gebied van het superviseren en bij voorkeur zijn gecertificeerd als supervisor van de desbetreffende psychotherapie richting. De supervisie-uren psychotherapie en de therapieën zelf worden min of meer evenredig verdeeld over het algemene deel van de opleiding en het aandachtsgebied. Er is minimaal 120 uur supervisie psychotherapie nodig om de noodzakelijke psychotherapeutische competenties te verwerven.

- Geneeskundige beoordelingen

De aios is aan het eind van zijn opleiding in staat tot het adequaat verrichten van geneeskundige beoordelingen voor inbewaringstelling (IBS) of rechterlijke machtiging (RM). Ten minste de eerste drie beoordelingen voor een IBS moeten in aanwezigheid van de supervisor worden verricht. Om zich de voor deze beoordelingen noodzakelijke competenties eigen te kunnen maken verricht de aios minimaal drie IBS-beoordelingen en twee beoordelingen ten behoeve van een rechterlijke machtiging.

- Rapportages

Tijdens de opleiding verricht de aios twee psychiatrische expertises, waarvan minimaal één forensisch-psychiatrische rapportage Pro Justitia.

- Diensten

De aios doet tijdens de gehele opleiding ervaring op met diensten buiten kantooruren. De aios krijgt tijdens de dienst zowel psychiatrische alsook somatische supervisie. De aan diensten bestede tijd inclusief eventuele compensatie komt gemiddeld niet uit boven 20% van het dienstverband.

- Refereren

Klinische presentaties, Critically Appraised Topics (CATs) en overige referaten zijn gewijd aan psychiatrisch relevante onderwerpen waarover de aios kritisch bericht en reflecteert. In totaal verricht de aios drie referaten per opleidingsjaar, bij voorkeur gelijk verdeeld over CAT-klinische presentatie en (somatisch) referaat.

- Onderwijs

Het onderwijsaanbod wordt vastgelegd in het lokaal opleidingsplan. Voor al het cursorisch onderwijs geldt als vuistregel dat de aios niet meer dan 20% mag missen; de aanwezigheid van de aios dient daartoe te worden geregistreerd. De opleidingsinstellingen hebben vrijheid bij de invulling en opzet van het cursorisch onderwijs.

Het onderwijs in de opleiding tot psychiater bestaat uit vier onderdelen:

1. Introductie cursus

Hierbij ligt de nadruk op de basale competenties die noodzakelijk zijn voor het medisch handelen in de psychiatrie en voor het hanteren van de belangrijkste kritische beroepssituaties. Als richtlijn voor de duur geldt één week.

2. Psychiatrie onderwijs

Bij voorkeur volgt de aios kennisonderwijs dat aansluit bij de stage die hij op dat moment volgt. Als richtlijn geldt dat vier uur per week door de aios gedurende de gehele opleiding aan kennisonderwijs wordt besteed. Hierin zijn wel (zelfstudie-)opdrachten inbegrepen, maar niet het lezen van literatuur.

3. Somatisch onderwijs

Het aantal uur somatisch onderwijs is minimaal 60 uur, kiest de aios het aandachtsgebied ouderenspsychiatrie komt daar nog minimaal 40 uur bij.

4. Vaardigheden en psychotherapie onderwijs

Na de basisvaardigheidstraining vindt verdieping in de verschillende psychotherapeutische referentiekaders plaats, door zowel kennis- als vaardigheidsonderwijs.

- Wetenschappelijk onderzoek

Tijdens de opleiding verricht de aios een wetenschappelijk onderzoek waarover hij of zij bij voorkeur in het laatste opleidingsjaar rapporteert middels een publicatie en/of een eindreferaat.

- Het eindreferaat

Bij het eindreferaat presenteert de aios voor een kritisch gehoor een onder supervisie van een psychiater zelfstandig uitgevoerd wetenschappelijk onderzoek. Het eindreferaat wordt bij voorkeur in het aandachtsgebied gehouden en betreft bij voorkeur een onderwerp binnen het terrein van het aandachtsgebied dat de aios volgt.

- Leertherapie

De leertherapie is (focaal) inzichtgevend en vindt bij voorkeur individueel plaats. Als richtlijn geldt dat de aios minimaal vijftig zittingen van driekwartier volgt. De opleider overtuigt zich van de kwaliteit van de leertherapeut en geeft toestemming voor de keuze van de leertherapeut door de aios.

- Internationaal congres

De aios woont gedurende de opleiding in ieder geval één keer een internationaal congres bij.

Aanvullende opleidingseisen

- Algemeen deel

De eerste stage van de opleiding wordt gevolgd in de algemene psychiatrie. Stages in het aandachtsgebied worden zoveel mogelijk na het algemene deel van de opleiding gevolgd. De nadruk in het algemeen deel van de opleiding ligt op patiëntenzorg gericht op de volwassen patiëntenpopulatie. De aios volgt tijdens het algemeen deel maximaal één stage in de ouderenpsychiatrie en één stage in de kinder- en jeugdpsychiatrie.

- Aandachtsgebied kinder- en jeugdpsychiatrie

Het aandachtsgebied kinder- en jeugdpsychiatrie duurt twee jaar en vindt zoveel mogelijk plaats aan het eind van de opleiding tot psychiater. Bij voorkeur wordt de laatste stage van de opleiding binnen het aandachtsgebied gevolgd.

Aios in dit aandachtsgebied volgen een klinische stage kinder- en jeugdpsychiatrie van minimaal 6 maanden. Bij voorkeur doet de aios klinische ervaring op bij zowel (heel) jonge kinderen als adolescenten. Wanneer dit laatste niet uitvoerbaar is, voert de aios ten minste drie behandelingen uit met de leeftijdsgroepen waarmee hij geen stage-ervaring heeft opgedaan.

- Aandachtsgebied volwassenenpsychiatrie

Het aandachtsgebied volwassenenpsychiatrie duurt twee jaar en vindt zoveel mogelijk plaats aan het eind van de opleiding tot psychiater. Bij voorkeur wordt de laatste stage van de opleiding binnen het aandachtsgebied gevolgd. Om de specifieke somatische competenties voor de volwassenenpsychiater te kunnen verwerven, volgt de aios bij voorkeur een stage bij een somatisch specialisme of in de ziekenhuispsychiatrie.

- Aandachtsgebied ouderenpsychiatrie

Het aandachtsgebied ouderenpsychiatrie duurt twee jaar en vindt zoveel mogelijk plaats aan het eind van de opleiding tot psychiater. Bij voorkeur wordt de laatste stage van de opleiding binnen het aandachtsgebied gevolgd.

Aios in dit aandachtsgebied volgen minimaal één klinische stage ouderenpsychiatrie

Aios in dit aandachtsgebied volgen minimaal één ambulante stage ouderenpsychiatrie

Om de specifieke somatische competenties voor de ouderenpsychiater te kunnen verwerven, volgt de aios bij voorkeur een stage bij een somatisch specialisme specifiek voor ouderen, het liefst binnen een kliniek of polikliniek klinische geriatrie, interne geneeskunde of neurologie, onder supervisie van een medisch specialist die kennis en kunde heeft van de oudere patiënt.

- Case-load:

Voor wat betreft het aantal patiënten dat in zorg is bij de aios gelden de volgende richtlijnen. Dit met als doel de kwaliteit van de opleiding te waarborgen. De opleider kan de genoemde aantallen in deze richtlijnen naar boven of beneden bijstellen maar alleen als hiermee de kwaliteit van de opleiding gediend is.

Richtlijn:

Tijdens stages waarin de aios klinisch werkzaam is, is de aios belast met de integrale zorg voor niet minder dan tien en niet meer dan vijftien patiënten tegelijkertijd.

Tijdens stages waarin de aios ambulante werkzaam is onderzoekt de aios per week niet minder dan twee en niet meer dan vijf nieuwe patiënten; het aantal patiënten dat de aios tegelijkertijd in behandeling heeft bedraagt ten minste twintig en ten hoogste tachtig aan het eind van deze stage draagt de aios niet meer dan twintig patiënten over aan haar/zijn opvolger. Bij een stage met alleen chronische patiënten niet meer dan veertig patiënten

Tijdens de spoedeisende psychiatrie stage onderzoekt de aios ten minste de helft van de spoedeisende patiënten als eerste.

Individualisering opleidingsduur

Met de regeling 'individualisering opleidingsduur' (RGS) is het mogelijk om de opleidingsduur af te stemmen op de competenties van de aios. Het besluit tot verkorting van de opleidingsduur wordt genomen door de hoofdopleider, in samenspraak met de aios en de opleidingsgroep. Bij korting in het aandachtsgebied is een goede afstemming tussen hoofdopleider en opleider aandachtsgebied belangrijk. Korting die de opleider verleent strekt zich niet alleen uit tot de duur van de opleiding. Op grond van verworven competenties kan de opleider ook een vermindering van de minimaal noodzakelijke eisen betreffende specifieke leermiddelen toekennen aan de aios, zoals het verminderen van het aantal te behalen supervisie-uren psychotherapie of het aantal onder supervisie te behalen IBS- en RM-beoordelingen of psychiatrische rapportages.

Bijlage 2 - Toets en beoordelingsmomenten in de opleiding tot psychiater

Toetsmatrix: toets en beoordelingsmomenten in de opleiding tot psychiater: totaaloverzicht

	1 ^e jaar			2 ^e jaar			2,5 jr			2,5 – 3,5 jr			3,5 tot 4,5 jr		
	3mnd	6mnd	9mnd	1 jr	Aan het einde van elke stage			Aan het einde van elke stage			Aan het einde van elke stage				
Stagebeoordeling	1x	1x	1x	1x	1x	1x	1x	1x	1x	1x	1x	1x	1x	1x	1x
Competentiekaart				1x											
Voortgangsgesprek	1x	1x	1x	*			*			*		*			*
Indiv. opleidingsplan (IOP)	1x	1x		1x			1x			1x		1x		1x	1x
Geschiktheidsbeoordeling				1x			1x			1x		1x		1x	1x
Kennistoets	2 toetsen				2 toetsen				1 toets				2 toetsen		
Korte Praktijk Beoordeling (KPB)	10x				10x				10x				10x		
360-gradenbeoordeling	3x				3x				2x				2x		
Modelbrief beoordeling	4 x 3 brieven				4 x 3 brieven				1x				1x		
Dossierbeoordeling	4 x 3 dossiers				4 x 3 dossiers				1x				1x		
CAT	1x				1x				1x				1x		
Klinische presentatie (KC)	1x				1x				1x				1x		
Referaten (oa somatiek)	1x				1x				1x				1x		
Voor de hele opleiding															
Geneeskundige verklaring	3 x IBS en 2 x machtigingen														
Psychiatrische rapportage	2x (waarvan minimaal één Pro Justitia)														
Psychother. beoordelingen	1 per type therapie														
Eindreferaat	1x 3 beoordelingen														